

اولین همایش ملی معماری، مرمت، شهرسازی و محیط زیست پایدار ۲۸- شهریور ۱۳۹۲

اهمیت جامعه پذیری معماری در طراحی فضاهای عمومی شهری

حسین مهرگان^۱، امین رستگار دولت آباد^۲، سید یعقوب یزدان شناس^۳

^۱ کارشناسی ارشد مهندسی معماری اسلامی، مدرس دانشکده فنی و حرفه ای پسرانه یاسوج

شماره تماس hosseinmehrgan@yahoo.com

^۲ کارشناسی مهندسی معماری، کارشناس عمران استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد

perspective_rasti63@yahoo.com

^۳ کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دبیر آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویراحمد

yaghoob90y@yahoo.com

چکیده

انسان موجودی اجتماعی است که مطلوب و کمال وی زندگی به شکل جمعی می باشد. جامعه پذیری مجموعه روند و راهبردی می باشد که مقدمات زندگی جمعی وی را فراهم نموده و وی را مهبیای زیست اجتماعی می نماید. جامعه پذیری معماری نیز مشخصه ای است که زمینه تعامل و کنش متقابل اجتماعی را در طراحی فضاهای معماری و شهرسازی فراهم می آورد. مهمترین مشخصه فضای عمومی شهری مطابق معانی لغوی و کارکردی آن قابلیت استفاده جمعی و همگانی می باشد و لذا فضای عمومی شهری لازم است بستر ارتباط و استفاده جمعی شهروندان باشد. همچنین فضای عمومی شهری هنگامی تعریف پیدا می کند که به افزایش فرصت تعامل جمعی کمک نماید و بتواند باعث گردهم آمدن و ارتباط جمعی شهروندان گردد. بنابراین جامعه پذیری معماری آنچنان اهمیتی در طراحی فضاهای عمومی شهری دارد که بدون وجود این مشخصه نمی توان نام فضای عمومی را بر آن نهاد. جامعه پذیری معماری مجموعه دستاوردهای مهمی در راستای زندگی اجتماعی انسان دارد که اهم آن عبارتند از: ارتقاء روحیه همبستگی و حیات جمعی، افزایش حس تعلق به مکان، ارتقاء مشارکت جمعی، افزایش هویت جمعی، برقراری پیوندهای پایدار اجتماعی، بسترسازی پویای مدنی و بهبود امنیت عمومی.

واژه های کلیدی: جامعه پذیری، اجتماع پذیری، کنش متقابل اجتماعی، تعامل اجتماعی، فضای عمومی شهری

مقدمه

انسان موجودی است اجتماعی که بقا و تکامل وی در گرو حیات جمعی اوست. جامعه پذیری یا اجتماع پذیری روندی است که وی را برای این حیات جمعی آماده مینماید. موضوع جامعه پذیری با توجه به پیچیده بودن از زوایا و دیدگاههای مختلف علمی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. علوم روانشناسی، جامعه شناسی، روان شناسی اجتماعی و انسان شناسی فرهنگی هر یک از دیدگاه خود جامعه پذیری را مورد کنکاش و مطالعه قرار داده اند. در حیطه معماری و شهرسازی نیز با توجه به تاثیر محیط و کالبد معماری بر جهت دهی رفتارهای انسانی مطالعات اندکی بر مبنای اجتماع پذیری فضای معماری انجام شده است که با توجه به اهمیت بسترسازی حیات جمعی، لازم است که در حوزه های مختلف معماری و شهرسازی مورد کنکاش بیشتر و گسترده تر قرار گیرد. از آنجا که فضاهای شهری بستر حیات شهروندان می باشد و فضاهای عمومی محیط استفاده جمعی و همگانی اشخاص می باشد لذا در این نوشتار تلاش می گردد ضمن بررسی مفهوم جامعه پذیری از منظر جامعه شناسی، نمود آن در معماری و شهرسازی شرح داده شده تا در ادامه با تعریف فضای عمومی شهری و شرح کارکرد آن اهمیت جامعه پذیری معماری در طراحی فضاهای شهری نشان داده شود.

جامعه پذیری

جامعه پذیری یا سوسیالیزاسیون (socialization) روندی می باشد که طی آن انسان "اجتماعی شدن" را می آموزد. از این رو سوسیالیزاسیون یا جامعه پذیری را می توان به نوعی مترادف فراگیری دانست. جامعه پذیری را می توان «راهبری، مراقبت، و شکل دادن انسان دانست که ضرورتا از طریق انتظارات و کنترل هایی که دیگران بروی اعمال می نمایند صورت می گیرد» (مرادزاده، ۴، ۱۳۷۲) یافته های علمی مؤید این امر است که انسان ها در پرتو اجتماع، و آموزش و اکتساب قوانین، ارزش ها و هنجارهای اجتماعی است که به موجودی اجتماعی تبدیل شده و شخصیت انسانی کسب می کنند انسان از طریق کنش متقابل بادیگران، در بسترهای گوناگون فرهنگی، اجتماعی و ساختی، رشد می کند. کنش های متقابل مؤثر بر رشد این توانایی ها که به وی امکان مشارکت در جامعه را می دهد «اجتماعی شدن» نامیده می شوند. (اچ ترنر، ۱۳۷۷، ۵۰)

اجتماعی شدن فرایندی است که به واسطه آن فرد دانش و مهارت های لازم را برای مشارکت موثر و فعال در زندگی گروهی و اجتماعی کسب میکند. (منادی، ۱۳۸۶، ۲۸)